



# Zelf werken versus zelfstandig leren

Judith is een 14-jarige. Neem haar in gedachten.

Situatie A. Moeder zegt: ik ga even boodschappen doen. Jij gaat de afwas die op het aanrecht staat doen en let erop dat alles op de zelfde plaats in de kasten komt waar het hoort. Als je klaar bent leeg je alle prullenbakken want morgen komt de vuilnisophaler. Over een uur ben ik terug en dan moet alles klaar zijn.

Situatie B. Judith kletst met haar vriendin. Ze komen erachter dat ze de laatste week van de zomervakantie allebei thuis zijn. Willen iets samen doen die week. 'Ma, mogen we iets samen doen?' Ma: "Ja, zoek maar uit en kom maar met een totaalvoorstel: wat, waar, prijs, waarom, brengen en weer ophalen door wie. En dan praten we over jullie voorstel, ook met de ouders van je vriendin. Over maximaal een week wil ik wat horen, want dan kunnen je vader en ik zelf ook nog wat plannen."

Stel dat de ma in B had gezegd: Ja, dat is een leuk idee. Dan denk ik dat jullie maar met jeugdreisorganisatie Vinea uit Sneek in zee moeten gaan en dan lijkt mij paardrijden in de buurt van Ter Apel een goed plan. Ik bel de ouders wel, want dan brengen wij je weg en dan zorg ik dat zij jullie weer ophalen. Ik maak wel een lijstje wat je allemaal mee moet nemen.

A-taken richten zich op zelf werken: doe dit en dit in mijn afwezigheid (of in mijn fysieke aanwezigheid, maar ik zit proefwerken na te kijken dus stoort me niet teveel).

B-taken richten zich op zelfstandig leren: eerst Oriënteren, dan pas Plannen, Uitvoeren, en zowel tijdens het uitvoeren als achteraf Reflecteren en eventueel bijstellen (OPUR-ren)

## OB & IT zijn allebei van groot belang

zowel voor docenten in hun werk als voor leerlingen om echt te leren

	<b>Reproductie gericht</b> = O en B	<b>Betekenis gericht</b> = I en T	<b>Toepassings gericht</b> = I en T	<b>Ongericht</b> = ?
<b>Verwerkings-activiteiten</b>	stapsgewijze verwerking	diepte verwerking	concrete verwerking	nauwelijks verwerking
<b>Sturings-activiteiten</b>	externe gestuurd	zelfsturing	zelfsturing en externe stur.	stuurloos
<b>Studie-motieven</b>	toets- en diplomagericht	persoonlijke interesse	beroeps gericht	ambivalent
<b>Studie-opvattingen</b>	kennis opnemen	opbouwen van kennis	gebruiken van kennis	samen studeren

A-onderwijs richt zich op Lagere-orde-denken, B op Hogere-orde-denken.



Een A-moeder is een schat van een moeder, zeer zorgzaam, houdt veel van haar dochter, gunt haar het beste, maar ..... Een sterke A-opvoeding blijkt, ook uit hersenonderzoek, niet erg bij te dragen aan de ontwikkeling van zelfstandigheid. Je ontwikkelt zo aangeleerde hulpeloosheid. Maar - zo blijkt uit onderzoek van Prof. Dr. Jan Vermunt die zich in leerstrategieën verdiept heeft - ook op scholen wordt erg veel A-onderwijs gegeven. En leerlingen gaan zich dan ook op school zo gedragen: wat moet ik nu doen? ik heb alles af! hier snap ik niks van dus ik kon m'n huiswerk niet maken!

Een school die veel A-gedrag ontlokt – zorgzame docenten, heldere werkwijzers, leerlingen aan het eind van de dag minder moe dan hun docenten – beperkt leerlingen kansen op ontwikkeling tot zelfstandig denkende mensen. Met een paar projectweken per jaar ben je er niet. Sterker nog, dan weten leerlingen niet wat je doen want ze zijn het niet gewend op school zoveel ruimte te krijgen en dus slaan sommige door in het ruimte pakken. Paradox: docenten ergeren zich aan leerlingen die niet zelfstandig zijn, terwijl ze er zelf mede debet aan zijn dat die vaardigheden niet voldoende ontwikkeld worden.

A-taken zijn andere taken dan B-taken. B-taken zijn complex, vragen echt denkwerk, levert zo nu en dan paniek op, heeft hogere eigenaarschap van de leerling. Bij A-onderwijs is de docent eigenaar: jullie moeten (voor mij) voor morgen maken ..... en (voor mij) leren .....

Een A-les is een uitstekende traditionele les en die moet blijven om informatie over te dragen en te laten verwerken. Een B-les ziet er heel anders uit. Leerlingen doen alleen of in twee- of drietallen opdrachten, deadline is deadline, tussentijds rapporteren hoe het gaat, docent loopt rond en grijpt (soms streng) in als het nergens naar toe gaat.

Een A-les gericht op zelf – zónder keuzes – WERKEN gaat niet geleidelijk over in een B-les met meer zelfstandig – mét keuzes – LEREN. A- en B-lessen, A- en B-opdrachten kunnen elkaar wel afwisselen, zoals voetballers A-lessen hebben: penalty's nemen. En B-lessen: partijtjes waarbij alles in elkaar moet passen. Na een partijtje - B-les - kan de trainer, zeggen: ik zie dat we dat en dat aspect nog even moeten inoefenen. Morgen een A-les. (Tijdens een B-les even een stukje A-les kan ook). Maar dan snapt iedere speler het belang ervan. Dus een A-les die voortkomt uit een B-les wordt door leerlingen veel beter begrepen.

Er is helemaal niets mis met A-lessen, maar ze komen veel tekort en komen moeizaam in het lange termijngeheugen terecht als de relatie met B-lessen er niet of slechts beperkt is.

## Stel, stél dat je minder behandelt...

- > Alles, 100%, is behandeld (Onthouden en Begrepen)  
→ effect: 20% blijft 'hangen'



- > Stél dat je 75% behandelt (Onthouden & Begrijpen) én hebt laten verwerken (Integreren & Toepassen) in onbekende oefensituaties → effect: 35% blijft 'hangen' én het leerplezier van jouw leerlingen is verhoogd

